

мический анализ деятельности предприятия» К.: КНЭУ. — 2001.

10. Страхование дело: Учеб. пособие — Мн: БГЭУ, 2001. — 286 с.

11. Страхование дело: Учеб. пособие для студ. экон. спец. вузов. Б. Ю. Сербиновский, В. Н. Гарькуша: Ростов н/д; Феникс. 2000. — 375 с.

12. Страхування: Підруч./Кер. Авт. Кол. І наук. Ред. С.С. Осадєць, д-р, е. Н., проф.. — К.: КНЕУ, 1998. — 528 с.

13. *Орланюк-малицкая Л. А.* Платежеспособность страховой организации, М. Анкил: 1994 — 152 с.

14. *Фурсевич П.* Деякі питання аналізу фінансового стану діяльності страхової організації і окремих його елементів // Фин. Услуги. — 1999. — № 1—2 — С. 18—22.

В. В. Василенко, аспірант
Київський національний економічний університет

ВПЛИВ МЕТОДУ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Входження в наше економічне життя таких нормативних актів як положення стандарти бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» затверджених наказом міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. N 87 та П(С)БО 9 «Запаси», затвердженим наказом міністерства фінансів України від 20.10.99 р. №246, зі змінами і доповненнями. Принесені вітром перемін та духом свободи ці нормативні акти розширюють можливості для пристосування обліку господарського процесу і визначення фінансових результатів в залежності від особливостей діяльності кожного окремо взятого підприємства. Своїми ліберальними положеннями вони дають змогу фахівцям та посадовим особам підприємств більш правдиво, у відповідності до економічного змісту, відобразити у звітних документах стан та фінансові результати підприємства.

Так, саме П(С)БО 9 «Запаси» пропонує обрати метод визначення оцінки обліку і вибуття запасів підприємства. Згідно з п. 16 П(С)БО 9 «Запаси» при відпуску запасів у виробництво, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- собівартості останніх за часом надходження запасів (ЛІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів.

Така можливість породжує собою проблему вибору: «Який метод списання запасів обрати? Застосування якого методу дасть найбільш реальне відображення стану справ підприємства? Як це вплине на фінансовий результат?»

Над цими питанням замислюються керівники та фахівці діяльності яких пов'язана з управлінням підприємствами та фінансовими потоками.

Оцінка за цінами продажу заснована на застосуванні підприємствами середнього проценту торговельної націнки товарів. Цей метод можуть застосовувати (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) підприємства, що мають значну і змінну номенклатуру товарів із приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари. Сума торговельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажної вартості реалізованих товарів і середнього відсотка торговельної націнки. Середній відсоток торговельної націнки визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок звітного місяця і торговельних націнок у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажної (роздрібної) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажної (роздрібної) вартості одержаних у звітному місяці товарів. Якщо цей метод застосовує підприємство з високим коефіцієнтом оборотності товарів, то можна стверджувати, що надходження й вибуття товарів відбувається в одному і тому ж звітному періоді, отже застосування даного методу не може суттєво вплинути на відхилення показників звітності від реальних. А з огляду на низьку трудомісткість його використання є найбільш доцільним.

На балансі сальдо товарів в роздрібній торгівлі показується згорнуто: Сальдо по дебету 282 «Товари в роздрібній торгівлі» — сальдо по кредиту 285 «Торгівельна націнка», тобто з урахуванням контрактиву «Торгівельна націнка» у якості показника, який коригує вартість продажу до рівня початкової.

Метод ідентифікованої собівартості застосовується зазвичай для визначення собівартості індивідуальних замовлень (будівництво літаків, кораблів тощо), а також — собівартості запасів, які не є взаємозамінюваними (при торгівлі автомобілями, ювелірними

виробами, нерухомістю, товарами які були у використанні, серійних товарів виготовлених на замовлення з деякими змінами чи додатковими елементами, витворами мистецтва, антикваріатом).

Конкретна ідентифікація собівартості означає, що конкретні витрати ототожнюються з одиницями запасів. Такий підхід є доцільним для запасів, призначених для конкретних проектів, незалежно від того, були вони придбані чи виготовлені. У зв'язку з ототожненням конкретних витрат з одиницями запасів при такому способі обліку, метод ідентифікованої собівартості є єдиним, при якому стають спільними фізичний і вартісний обороти ТМЦ, тобто списанню підлягає саме фактично реалізований товар.

Використання даного методу припускає особливе маркірування кожної одиниці ТМЦ, що дозволяє в будь-який момент часу визначити її вартість, а також установити дату продажу кожної одиниці конкретного виду запасу, собівартість проданого запасу й вартість запасів, що залишилися. Поширення цього методу ґрунтується на використанні комп'ютеризованих технологій обліку ТМЦ, пристроїв зчитування графічних (штрихових) кодів, застосовуваних при маркіруванні товарів.

Навіть на підприємствах із різноманітним асортиментом його цілком доцільно застосовувати, маючи достатній ступінь автоматизації обліку на всіх ділянках. Слід зазначити, що цей метод дає найбільш точну інформацію про фінансовий результат.

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили на підприємство (відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів. Незважаючи на оригінальну назву, досить відомий нашим бухгалтерам.

Основним його недоліком являється вплив зовнішніх факторів економічного життя держави на показник валового прибутку окремо взятого підприємства.

Так, в умовах постійно зростаючих цін метод ФІФО дає найбільш високий показник валового прибутку. А якщо прийняти до уваги, що в умовах постійно зростаючих цін кожне підприємство прагне підвищити також ціни на товар який продається, то при застосуванні методу ФІФО показник валового прибутку, який наводиться у Звіті про фінансові результати можна вважати необґрунтовано завищеним.

Відповідно, в умовах постійного зниження цін виникає зворотній процес: показник валового прибутку внаслідок застосування методу ФІФО до оцінки вибуття запасів і вимушеного зниження цін на товари виходять нереально заниженими.

В той же час, запаси, які залишаються на балансі підприємства, стають оціненими за вартістю наближеною до ринкової. А це значить, що при аналізі балансу такого підприємства показники власних оборотних засобів, оборотного капіталу і, відповідно, коефіцієнт покриття будуть не просто більш оптимістичними, але і більш реальними.

Оцінка запасів за методом ЛІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у послідовності, що є протилежною їх надходженню на підприємство (зарахуванню у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю останніх за часом надходження запасів.

Дякуючи тому, що метод ЛІФО при будь яких коливаннях цін, тобто, незалежно від того ростуть вони чи знижуються, передбачає, що собівартість реалізованих товарів утворює витрати у відповідності з рівнем цін на момент продажу, то застосування даного методу покаже меншого валового прибутку в період інфляції і більшого в період дефляції. Отже згладиться вплив факторів підйому і росту в економіці держави.

Але, оскільки собівартість запасів, наявних на кінець періоду, відноситься до більш ранніх закупок, а собівартість реалізованих до пізніших, то використання методу ЛІФО приводить до того, що їх балансова оцінка не співпадає з їх реальною вартістю. В період інфляції вона стає заниженою, а в період дефляції — завищеною в порівнянні з їх ринковою вартістю.

Всі ці обставини, які виникають у зв'язку з коливанням цін, обов'язково слід враховувати при аналізі показників балансу. Ось чому в додатках до фінансової звітності необхідно вказувати, який із методів оцінки вибуття запасів застосовується на підприємстві.

Нормативний метод оцінки вибуття — основний метод, який використовується на підприємствах із складною технологією, а також в сезонних галузях матеріального виробництва.

Оцінка вибуття за нормативним методом полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних

затрат до фактичних норми затрат і ціни повинні регулярно у нормативній базі перевірятися і переглядатися. При своєчасному коригуванні даних метод дає досить достовірні дані про фінансовий результат.

Суть методу середньозваженої собівартості полягає у тому, що списання однорідних запасів здійснюється за ціною, яка визначається розрахунковим методом середньозваженої собівартості. Оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться по кожній одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітної місяця й вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітної місяця і одержаних у звітному місяці запасів.

Цей метод урівноважує кливання собівартості товарів при їх вибутті в умовах інфляції чи навпаки зменшення цін. При цьому усереднюється також оцінка запасів на дату балансу. Незважаючи на це не можна з упевненістю сказати що метод дає найбільш наближений до реального результат. В кожному окремому випадку потрібно виходити з конкретних умов діяльності підприємства.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що правильна оцінка запасів та вибір методу оцінки при вибутті мають велике значення, і впливають не тільки на результати діяльності за даними бухгалтерії, але на обсяги оподаткованого прибутку. Відповідно до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» (п. 5.9) коригування валових витрат, тобто збільшення і зменшення, здійснюється за даними бухгалтерського обліку про залишки запасів на складах, у незавершеному виробництві і готовій продукції.

При аналізі показників бухгалтерської фінансової звітності в будь-якому випадку необхідно враховувати вплив обраного методу оцінки вибуття запасів, оскільки він може бути настільки суттєвим що матиме вплив на прийняття управлінських рішень

Т. М. Величко, асистент
Київський національний економічний університет

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ КРЕДИТУВАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Однією з актуальних тем в наш час є тема використання кредитування суб'єктами господарської діяльності.